

**CURTEA CONSTITUȚIONALĂ
A REPUBLICII MOLDOVA**

Adresa: Republica Moldova, Chișinău, MD-2004
str. Al. Lăpușneanu, nr. 28 // E-mail: secretariat@constcourt.md

SESIZARE

**privind interpretarea prevederilor de la articolele 60 alin.(1), 72 alin.(3) lit. p),
coroborate cu normele de la articolul 140¹ din Constituția Republicii Moldova**
*// procedurile constituționale ce vizează aderarea la tratatele constitutive
și la actele de revizuire a tratatelor constitutive ale Uniunii Europene //*

A. AUTORUL SESIZĂRII:

Deputat în Parlament: Plîngău Dinu

B. OBIECTUL SESIZĂRII

Prezenta sesizare are drept scop solicitarea interpretării de către unica autoritate de jurisdicție constituțională a prevederilor de la articolele 60 alin.(1), 72 alin.(3) lit. p), coroborate cu normele de la articolul 140¹ din Legea fundamentală, ce se referă la *procedurile aferente ce vizează aderarea la tratatele constitutive și la actele de revizuire a tratatelor constitutive ale Uniunii Europene.*

C. CONTEXTUL SESIZĂRII și CIRCUMSTANȚELE ce au dus la necesitatea solicitării interpretării

1. Prin Hotărârea nr. 24 din 31 octombrie 2024, Curtea Constituțională a confirmat rezultatele *referendumului constituțional* din 20 octombrie 2024, prin care poporul Republicii Moldova, exercitând în mod direct suveranitatea națională și dreptul de a participa la administrarea treburilor publice, în temeiul articolelor 2, 39 și 75 din Constituția Republicii Moldova, a adoptat Legea constituțională nr.244/2024 cu următoarele modificări la Legea fundamentală, și anume:

(a) Preambulul a fost completat cu două alineate noi cu următorul cuprins:

„RECONFIRMÂND identitatea europeană a poporului Republicii Moldova și ireversibilitatea parcursului european al Republicii Moldova,

DECLARÂND integrarea în Uniunea Europeană drept obiectiv strategic al Republicii Moldova,”

(b) Constituția a fost completată cu Titlul VI cu următorul cuprins:

„Titlul V¹

INTEGRAREA ÎN UNIUNEA EUROPEANĂ

Articolul 140¹. Aderarea la tratatele constitutive și la

actele de revizuire a tratatelor constitutive ale Uniunii Europene

(1) *Aderarea Republicii Moldova la tratatele constitutive ale Uniunii Europene*, precum și la actele de revizuire a tratatelor constitutive ale Uniunii Europene, **se stabilește de Parlament prin lege organică.**

(2) Ca urmare a aderării, prevederile tratatelor constitutive ale Uniunii Europene, precum și celelalte acte juridice cu caracter obligatoriu ale Uniunii Europene au prioritate față de dispozițiile contrare din legile interne, cu respectarea prevederilor actului de aderare.”

2. La Hotărârea nr.24/2024, a fost expusă și *opinia separată* a (ex) judecătorului constituțional dl Vladimir Țurcan, care a indicat următoarele:

„6. Totodată, menționez că a doua parte a articolului I din acest proiect de lege privește **modalitatea de aderare la tratatele constitutive ale Uniunii Europene și efectele/consecințele de natură constituțională posterioare aderării la Uniunea Europeană** - prioritatea tratatelor constitutive ale Uniunii Europene, precum și a celorlalte acte juridice cu caracter obligatoriu ale Uniunii Europene față de dispozițiile contrare din legile interne.

7. Este evident că tratatele constitutive ale Uniunii Europene nu pot fi catalogate ca tratate internaționale multilaterale obișnuite, care privesc colaborarea statelor într-un oarecare domeniu distinct, ci reprezintă tratate din categoria celor *care creează sau formează o uniune de state*. Ca urmare, sunt formate instituții „supranaționale” ale acestei Uniuni cu competențe în anumite domenii e.g., legislativ, executiv și jurisdicțional (Parlamentul European, Comisia Europeană, Curtea de Justiție a Uniunii Europene), ale căror acte au caracter prioritar și obligatoriu pentru statele membre ale Uniunii Europene.

8. În acest context, se observă că autorii proiectului de lege în discuție și, totodată, inițiatorii referendumului constituțional pentru adoptarea acesteia în nota informativă au analizat, prin prisma jurisprudenței constituționale naționale și internaționale și prin prisma consecințelor constituționale ale aderării, *problema de corelare între integrarea europeană și competențele suverane ale statului*.

9. Astfel, autorii au menționat că Curtea Constituțională a Republicii Moldova în Hotărârea sa nr. 24 din 9 octombrie 2014 a reținut că:

„92. Transferul unor competențe ale statului, transfer care decurge din libera voință a statului suveran și care permite exercitarea competențelor în continuare cu participarea statului suveran, într-o manieră convenită dinainte

și susceptibilă de control, nu este o slăbire conceptuală a suveranității statului, dar poate, a contrario, să conducă la consolidarea sa în cadrul acțiunilor comune integrate. [...]

95. Curtea subliniază că delegarea anumitor competențe instituțiilor internaționale prin încheierea unor tratate nu antrenează renunțarea la suveranitate. Aceste tratate reprezintă convenții, prin care deținătorul de suveranitate delegă anumite competențe spre o altă autoritate.

96. În relațiile internaționale ale statelor și ale organizațiilor internaționale, acestea din urmă sunt instituțiile, în cadrul cărora statele își unesc suveranitățile și resursele pentru a soluționa probleme comune și pentru a găsi soluții comune reciproc acceptabile, acționând astfel în favoarea intereselor lor naționale.”

10. În același sens s-a pronunțat și Curtea Constituțională a României prin Decizia nr. 148 din 16 aprilie 2003 privind constituționalitatea propunerii legislative de revizuire a Constituției României în contextul aderării la Uniunea Europeană. Astfel, Curtea Constituțională a României a menționat că aceasta are în vedere crearea unui cadru constituțional adecvat integrării României în Uniunea Europeană. Curtea Constituțională a României a mai reținut că **calitatea de membru al acestei Uniuni presupune transferul unor atribuții ce țin de suveranitatea statului către Uniunea Europeană**. Actul de aderare are o dublă consecință, și anume, pe de o parte, transferarea unor atribuții către instituțiile comunitare, iar, pe de altă parte, exercitarea, în comun cu celelalte state membre, a competențelor prevăzute în aceste tratate, *ceea ce nu înseamnă renunțarea la suveranitate*.

11. Examinând inițiativa în discuție, Curtea în Avizul său nr. 1 din 16 aprilie 2024, la fel, a ajuns la aceeași concluzie, că o eventuală accedere a Republicii Moldova la Uniunea Europeană și delegarea anumitor competențe ale statului către instituțiile decizionale ale Uniunii Europene nu antrenează renunțarea la suveranitate și nu depășește limitele materiale de revizuire a Constituției, stabilite de articolul 142 alineatele (1) și (2) din Constituție (a se vedea §§ 25-26 și punctul 3 din Aviz). Apropo, la etapa avizării proiectului în cauză, problema pragului necesar de voturi pentru aprobarea acestei Legi prin referendum nu a fost supus aprecierii, nefiind obiectul sesizării și al Avizului.

12. Fiind de acord cu aceste considerente și cu concluzia că prevederile din partea a doua a articolului I din proiectul de lege supus referendumului constituțional într-adevăr nu antrenează renunțarea la suveranitatea statului și nu depășesc limitele materiale de revizuire a Constituției, **totodată, consider că constatările consecințelor cu caracter constituțional** menționate la §§ 6-7 supra (*delegarea sau transferarea anumitor competențe și atribuții ce țin de suveranitatea statului către Uniunea Europeană, formarea în cadrul Uniunii Europene a instituțiilor „supranaționale”, ale căror acte au caracter prioritar și*

obligatoriu pentru statele membre) privesc în mod direct caracterul suveran al statului.

13. Această constatare nu exclude posibilitatea revizuirii Constituției în contextul eventualei aderări la Uniunea Europeană. Dimpotrivă, ea corelează perfect cu prevederile articolului 142 alin. (1) din Constituție, care stabilesc că *dispozițiile privind caracterul suveran, independent și unitar al statului, precum și cele referitoare la neutralitatea permanentă a statului, chiar și cu afectarea sau renunțarea la acestea, pot fi revizuite numai cu aprobarea lor prin referendum republican obligatoriu* (a se vedea HCC nr. 24 din 27 iulie 2017, § 58), așa cum prevede și articolul 185 alin. (1) lit. b) și alin. (3) din Codul electoral.

14. De altfel, legislatorul constituant a dezvoltat principiul constituțional din articolul 2 alin. (1) din Constituție, conform căruia suveranitatea națională aparține poporului Republicii Moldova, care o exercită în mod direct, și a stabilit prin prevederile constituționale menționate la § 13 supra că o listă exhaustivă a problemelor, *inter alia, a dispozițiilor privind caracterul suveran al statului, pot fi revizuite numai cu aprobarea prin referendum în mod direct, conștient și liber exprimat de către unicul deținător al suveranității - poporul Republicii Moldova.*"

3. Pe 24 octombrie 2025, dna Cristina Gherasimov, viceprim-ministră pentru Integrare Europeană, în cadrul emisiunii¹ *Cabinetul din Umbră* de la Jurnal TV, a declarat că „*legea nu impune obligativitatea unui referendum, iar tratatul de aderare poate fi ratificat direct de legislativ, dacă există o majoritate constituțională (cel puțin 67 de mandate)*”. La fel, dna Gherasimov a punctat că „*Negocierile pe care le vom avea cu Uniunea Europeană vor ridica întrebarea dacă va mai fi nevoie de un nou referendum pentru aderare. Răspunsul depinde de actualul Parlament sau de cel care urmează să ratifice tratatul. Dacă vom avea o majoritate constituțională, nu va fi nevoie de referendum. Totuși, dacă Parlamentul va decide să meargă pe calea referendumului, se poate recurge la această opțiune*”. Oficiala a subliniat că Republica Moldova a avut deja un referendum în 2024, însă rezultatul acestuia *nu înlocuiește procedura obligatorie de ratificare a tratatului de aderare.*

D. EXPUNEREA ARGUMENTELOR PRIVIND TEMEINICIA SESIZĂRII

4. Cadrul normativ existent

Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Preambul

„**RECONFIRMÂND identitatea europeană a poporului Republicii Moldova și ireversibilitatea parcursului european al Republicii Moldova,**

¹ <https://www.jurnaltv.md/news/0fbc9ff6430708d0/cabinetul-din-umbra-reactiile-uniunii-europene.html>

DECLARÂND integrarea în Uniunea Europeană drept obiectiv strategic al Republicii Moldova,

adoptăm Constituția Republicii Moldova, declarând-o *LEGE SUPREMĂ A SOCIETĂȚII ȘI A STATULUI*”

Articolul 2. Suveranitatea și puterea de stat

„(1) Suveranitatea națională aparține poporului Republicii Moldova, care o exercită în mod direct și prin organele sale reprezentative, în formele stabilite de Constituție. [...]”

Articolul 7. Constituția, Lege Supremă

„Constituția Republicii Moldova este Legea ei Supremă. Nici o lege și nici un alt act juridic care contravine prevederilor Constituției nu are putere juridică.”

Articolul 8. Respectarea dreptului internațional și a tratatelor internaționale

„(1) Republica Moldova se obligă să respecte Carta Organizației Națiunilor Unite și tratatele la care este parte, să-și bazeze relațiile cu alte state pe principiile și normele unanim recunoscute ale dreptului internațional.

(2) Intrarea în vigoare a unui tratat internațional conținând dispoziții contrare Constituției va trebui precedată de o revizuire a acesteia.”

Articolul 60 [Parlamentul]

„Parlamentul, organ reprezentativ suprem și legislativ

(1) Parlamentul este organul reprezentativ suprem al poporului Republicii Moldova și unica autoritate legislativă a statului. [...]

Articolul 72. Categoriile de legi

„(3) Prin lege organică se reglementează: [...] p) celelalte domenii pentru care, în Constituție, se prevede adoptarea de legi organice; [...].

Titlul V¹

INTEGRAREA ÎN UNIUNEA EUROPEANĂ

Articolul 140¹. Aderarea la tratatele constitutive și la actele de revizuire a tratatelor constitutive ale Uniunii Europene

(1) *Aderarea Republicii Moldova la tratatele constitutive ale Uniunii Europene, precum și la actele de revizuire a tratatelor constitutive ale Uniunii Europene, se stabilește de Parlament prin lege organică.*

(2) Ca urmare a aderării, prevederile tratatelor constitutive ale Uniunii Europene, precum și celelalte acte juridice cu caracter obligatoriu ale Uniunii Europene au prioritate față de dispozițiile contrare din legile interne, cu respectarea prevederilor actului de aderare.

Articolul 135. Atribuțiile [Curții Constituționale]

„(1) Curtea Constituțională: [...] b) interpretează Constituția; [...]”

Articolul 142. Limitele revizuirii [Constituției]

„(1) Dispozițiile privind caracterul suveran, independent și unitar al statului, precum și cele referitoare la neutralitatea permanentă a statului, pot fi revizuite numai cu aprobarea lor prin referendum, cu votul majorității cetățenilor înscrși în listele electorale. [...]”

5. Argumente în sprijinul sesizării, ce au la bază jurisprudența constituțională

5.1. Articolul 75 din Constituția Republicii Moldova stabilește că cele mai importante probleme ale societății și ale statului sunt supuse referendumului. Hotărârile adoptate potrivit rezultatelor referendumului republican au putere juridică supremă, fără o eventuală confirmare a Parlamentului (ACC nr. 1 din 16 aprilie 2024, § 10).

Referendumul reprezintă o modalitate prin care poporul are posibilitatea de a *exercita direct suveranitatea națională*, exprimându-și voința cu privire la cele mai importante probleme ale societății și ale statului (articolele 2 și 75 din Constituție).

La fel, potrivit articolului 2 alin. (1) din Constituție, *suveranitatea națională aparține poporului Republicii Moldova*, pe care acesta o exercită în mod direct și prin organele sale reprezentative, în formele stabilite de Constituție.

Așa cum a subliniat Curtea Constituțională în jurisprudența sa, Constituția combină regimul juridic al democrației reprezentative, care presupune delegarea exercițiului suveranității unui organ reprezentativ suprem - Parlamentul, cu manifestarea directă a puterii de către popor prin referendum - democrația directă (a se vedea HCC nr. 5/2019, § 24). Dacă în prima ipoteză poporul participă la exercitarea puterii de stat prin desemnarea unor reprezentanți, care, pe durata mandatului acordat, sunt factori de decizie în numele și pentru întregul popor, în cea de-a doua ipoteză, *poporul își exercită suveranitatea în mod direct*, printr-o modalitate eficientă și clară de exercitare a voinței membrilor săi cu privire la probleme esențiale pentru întreaga societate.

Așadar, pe baza articolelor 2 și 75 din Constituție, în cadrul referendumului republican constituțional poporul are prerogativa de a-și exercita direct suveranitatea națională, exprimându-și voința cu privire la cele mai importante probleme ale societății și ale statului, iar hotărârile adoptate pe baza rezultatelor referendumului republican constituțional au putere juridică supremă față de toți subiecții raporturilor juridice.

5.2. În speță, este de notat că în Avizul nr.1 din 16 aprilie 2024, Curtea Constituțională a statuat expres că inițiativa de revizuire a Constituției Republicii Moldova prin referendum nu depășește limitele materiale de revizuire a Legii fundamentale stabilite de articolul 142 din Constituție (a se vedea punctele 1-3 din dispozitivul Avizului nr.1/2024). La fel, Curtea Constituțională a constatat că textul Legii pentru modificarea Constituției supus referendumului republican constituțional *nu afectează caracterul suveran, independent și unitar al statului Republica Moldova*, impus de articolul 1 alin. (1) din Constituție, nici statutul de neutralitate permanentă,

prevăzut de articolul 11 din Constituție. De asemenea, conținutul textului supus referendumului nu presupune suprimarea drepturilor și a libertăților fundamentale ale cetățenilor sau a garanțiilor acestora (a se vedea § 30 din ACC nr. 1/2024).

5.3. Prin Legea constituțională nr.244/2024 adoptată prin mecanismul referendumului republican constituțional de către unicul deținător al suveranității naționale - poporul Republicii Moldova, Legea fundamentală a fost completată: cu (i) prevederi referitoare la direcția politică a statului Republica Moldova, (ii) norme referitoare la procedura aderării Republicii Moldova la tratatele constitutive ale Uniunii Europene și la actele de revizuire a acestor tratate, precum și (iii) a fost consfințită prioritatea normelor juridice cu caracter obligatoriu ale Uniunii Europene față de dispozițiile contrare din legile interne.

5.4. În contextul obiectului prezentei sesizări, este de remarcat că *referitor la caracterul suveran, independent, unitar și neutralitatea permanentă a statului* (articolul 142 alin. (1) din Constituție), în Avizul nr.1/2024 Curtea Constituțională a statuat următoarele:

„19. Curtea reține că inițiativa de revizuire a Constituției, așa cum este formulată în proiectul înaintat spre avizare, se referă la: (i) identitatea europeană a poporului; (ii) integrarea în Uniunea Europeană ca obiectiv strategic al statului; (iii) **modalitatea de aderare la tratatele constitutive ale Uniunii Europene și la actele de revizuire a acestora; (iv) prioritatea acestor tratate, precum și a normelor juridice cu caracter obligatoriu ale Uniunii Europene față de dispozițiile contrare din legile interne.**

20. Curtea observă că propunerea legislativă aduce la împlinire un efort de durată al statului Republica Moldova și al autorităților ei publice de apropiere de Uniunea Europeană. În perioada de timp care s-a scurs de la adoptarea Declarației de independență, autoritățile constituționale (legislative și executive), în limita competențelor deținute, au încheiat/ratificat multiple acorduri internaționale cu Uniunea Europeană și au adoptat multe acte normative interne care au avut ca scop alinierea la standardele existente în Uniunea Europeană și armonizarea legislației naționale la legislația ei. Printre cele mai importante acorduri prin care Republica Moldova s-a angajat să armonizeze legislația națională cu cea a Uniunii Europene pot fi menționate: Acordul de parteneriat și cooperare dintre Comunitățile Europene și statele lor membre, pe de o parte, și Republica Moldova, pe de altă parte, din 28 noiembrie 1994, ratificat prin Hotărârea Parlamentului nr.627 din 3 noiembrie 1995; Planul de acțiuni Uniunea Europeană - Republica Moldova, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 356 din 22 aprilie 2005; Acordul de asociere între Republica Moldova, pe de o parte, și Uniunea Europeană și Comunitatea Europeană a Energiei Atomice și statele membre ale acestora, pe de altă parte, semnat la Bruxelles, la 27 iunie 2014 și ratificat prin Legea nr.112 din 2 iulie 2014.

21. În Hotărârea nr. 24 din 9 octombrie 2014 privind controlul constituționalității Acordului de Asociere dintre Republica Moldova, pe de o parte, și Uniunea Europeană și Comunitatea Europeană a Energiei Atomice și statele membre ale acestora, pe de altă parte, Curtea a reținut, la § 164, că prin ratificarea și implementarea Acordului de Asociere, *Republica Moldova și statele membre ale Uniunii Europene vor împărtăși în mod special valorile și principiile comune, ca democrația și statul de drept, respectarea drepturilor omului, buna guvernare, economia de piață și dezvoltarea durabilă.*
22. În mai multe hotărâri și decizii ale sale, Curtea a făcut trimitere la jurisprudența Curții de Justiție a Uniunii Europene ca la o sursă de autoritate pentru problemele juridice pe care le-a judecat (a se vedea HCC nr. 17 din 10 mai 2017, §§ 120, 128 și 129; HCC nr. 38 din 14 decembrie 2017, § 108; HCC nr. 4 din 20 februarie 2018, § 60; HCC nr. 8 din 26 aprilie 2018, § 31; DCC nr. 89 din 24 iulie 2018, §§ 17, 18 și 22; DCC nr. 139 din 14 decembrie 2018, § 27; HCC nr. 3 din 4 februarie 2020, § 61, ș.a.).
23. De asemenea, Curtea Constituțională a invocat Acordul de Asociere în mai multe hotărâri și decizii, afirmând necesitatea respectării acestuia și a armonizării cadrului normativ național cu dreptul Uniunii Europene (a se vedea HCC nr. 11 din 11 mai 2016, § 49; HCC nr. 17 din 10 mai 2017, § 116; HCC nr. 29 din 6 noiembrie 2017, § 49; DCC nr. 57 din 11 iunie 2018, §§ 19 și 20; DCC nr. 149 din 29 noiembrie 2018, §§ 18 și 19; DCC nr. 125 din 25 noiembrie 2019, § 27; DCC nr. 103 din 24 septembrie 2020, § 29, ș.a.).
24. Curtea Constituțională a făcut trimitere și la Directivele Uniunii Europene, bazându-și analizele juridice pe considerente ale acestora (a se vedea HCC nr. 30 din 23 decembrie 2010, § 4; HCC nr. 13 din 22 mai 2014, §§ 57, 58 și 78; HCC nr. 14 din 16 mai 2016, § 91; HCC nr. 17 din 10 mai 2017, § 84; HCC nr. 29 din 6 noiembrie 2017, § 65; HCC nr. 40 din 21 decembrie 2017, §§ 62-64; HCC nr. 27 din 30 octombrie 2018, § 79; HCC nr. 20 din 26 septembrie 2019, § 43; DCC nr. 73 din 9 iulie 2018, § 14; DCC nr. 3 din 14 ianuarie 2019, §§ 20, 22 și 27-29; DCC nr. 14 din 29 ianuarie 2019, § 21, ș.a.).
25. Curtea subliniază, în aceste circumstanțe, că o eventuală accedere a Republicii Moldova la Uniunea Europeană nu va submina supremația Constituției în sistemul de drept național, din perspectiva suveranității naționale. Normele constituționale nu-și vor pierde forța obligatorie sau nu-și vor modifica esența, tocmai datorită existenței articolului 8 din Constituție, care instituie principiul respectării cu bunăcredință de către autoritățile naționale a obligațiilor internaționale pe care le are Republica Moldova. *Tratatele constitutive ale Uniunii Europene, precum și celelalte acte juridice cu caracter obligatoriu ale Uniunii Europene se vor încadra în categoria tratatelor internaționale pentru Republica Moldova, odată ce vor fi respectate exigențele constituționale ale semnării și ratificării lor. Republica Moldova va rămâne o entitate suverană, menținându-și dreptul de a denunța tratatele internaționale al căror membru nu mai dorește să fie, potrivit condițiilor stabilite de Convenția de la Viena privind dreptul tratatelor din 1969.*
26. Mai mult, în jurisprudența sa, Curtea a notat că competența statului de a-și asuma angajamente internaționale este un element al suveranității statului. Delegarea anumitor competențe ale statului către instituțiile internaționale prin încheierea unor tratate nu antrenează renunțarea la suveranitate. Aceste tratate reprezintă

convenții, prin care deținătorul de suveranitate delegă anumite competențe spre o altă autoritate. În relațiile internaționale ale statelor și ale organizațiilor internaționale, acestea din urmă sunt instituțiile în cadrul cărora statele își unesc suveranitățile și resursele pentru a soluționa probleme comune și pentru a găsi soluții comune reciproc acceptabile, acționând astfel în favoarea intereselor lor naționale. Astfel, statele Uniunii Europene au hotărât că unele atribute pot fi realizate mai bine prin efortul comun, realizat sub tutela instituțiilor europene. Pe această cale statele și-au consolidat suveranitatea, împărțind atât costurile, cât și beneficiile unei asemenea colaborări (HCC nr. 24 din 9 octombrie 2014, §§ 94-97).

27. Curtea notează că, în prezent, Preambulul Constituției reafirmă devotamentul statului Republica Moldova față de valorile general-umane și dorința de a trăi în pace și bună înțelegere cu toate popoarele lumii, conform principiilor și normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional. Scopul declarat al proiectului de lege constituțională este integrarea în Uniunea Europeană, iar acest scop este compatibil cu teza Preambulului, i.e. cu unul dintre scopurile Constituției, având în vedere că modelul dreptului Uniunii Europene presupune coexistența ordinilor juridice ale statelor membre și operativitatea lor simultană, în vederea protejării valorilor universale ale drepturilor inviolabile și inalienabile ale persoanei, precum și libertății, democrației, egalității și statului de drept (a se vedea Preambulul Tratatului privind Uniunea Europeană)."

5.5. În lumina celor expuse supra, putem conchide cu certitudine că obiectivul strategic al Republicii Moldova de integrare în Uniunea Europeană, *presupune și alinierea la standardele și principiile pe care aceasta este fondată*, inclusiv pe principiile libertății, democrației, respectării drepturilor omului și libertăților fundamentale, precum și al statului de drept, principii care sunt comune statelor membre ale Uniunii Europene.

În același timp, în Hotărârea nr.24/2014, prin care au fost recunoscute constituționale prevederile Acordului de Asociere între Republica Moldova și Uniunea Europeană, Curtea Constituțională a subliniat că Declarația de Independență a marcat ruptura cu spațiul valoric totalitar sovietic și *reorientarea noului stat independent spre spațiul valoric democratic european*. Astfel, în sensul Declarației de Independență și articolului 1 din Constituție, unica autoritate de jurisdicție constituțională în Republica Moldova a statuat că *orientarea spre spațiul valoric democratic european este un element definitoriu al identității constituționale a Republicii Moldova*.

Mai mult, Republica Moldova și Uniunea Europeană s-au obligat să respecte toate principiile și prevederile Cartei ONU, Organizației pentru Securitate și Cooperare în Europa (OSCE), [...] ale Cartei de la Paris pentru o nouă Europă din 1990, precum și ale Declarației Universale a Națiunilor Unite cu privire la drepturile omului din 1948 și Convenției Europene pentru protecția drepturilor omului și a libertăților fundamentale din 1950, iar modificările operate în Legea Supremă prin Legea constituțională nr.244/2024 *nicidecum nu înseamnă și nu presupun o renunțare de la îndeplinirea*

acestor obligații, precum și nu afectează caracterul suveran, independent și unitar al statului Republica Moldova.

5.6. Cât privește dispozițiile procedurale stabilite la alin.(1) din art.140¹ din Constituție, este de remarcat că acestea rezultă inclusiv din prevederile art. 66 lit.g) din Constituție, conform cărora Parlamentul ratifică, denunță, suspendă și anulează acțiunea tratatelor internaționale încheiate de Republica Moldova.

Introducerea în Constituție a unei prevederi speciale și de ordin procedural, referitoare la aderarea Republicii Moldova la tratatele constitutive ale Uniunii Europene, precum și la actele de revizuire a acestora, în opinia inițiatorilor referendumului constituțional [poziție acceptată și susținută la referendumul din 20 octombrie 2024 de către poporul Republicii Moldova] are menirea, pe de o parte, să supună atenției organului legislativ suprem importanța aderării țării la UE, iar, pe de altă parte, să creeze cadrul constituțional adecvat integrării Republicii Moldova la Uniunea Europeană.

De altfel, întrucât integrarea în Uniunea Europeană trebuie să aibă loc în urma manifestării exprese a voinței statului candidat, prevederile referitoare la faptul că aderarea se face prin lege organică, sunt în deplină concordanță cu dispozițiile art. 60 alin. (1) din Constituție, potrivit cărora „Parlamentul este organul reprezentativ suprem al poporului Republicii Moldova și unica autoritate legislativă a statului.”

Noile prevederi de la alin. (2) art. 140¹ din Constituție, se referă la situația post-aderare și stabilesc integrarea acquis-ului comunitar în dreptul intern, precum și determinarea raportului dintre actele normative comunitare și legislația internă. Or, așa cum a statuat Curtea Constituțională: „*potrivit normei constituționale, în implementarea politicii sale externe, Republica Moldova trebuie să respecte principiile și normele dreptului internațional unanim recunoscute și tratatele internaționale la care este parte*” iar „*respectarea obligațiilor internaționale asumate prin propria voință este o tradiție juridică și un principiu constituțional, ca parte inseparabilă a unui stat de drept*” [§§ 125-126 din HCC nr. 24/2014].

În speță, este de reamintit că procedura de aproximare a legislației naționale cu cea a Uniunii Europene a început încă din anul 2006, când, prin Hotărârea Guvernului nr.1345/2006 cu privire la armonizarea legislației naționale cu legislația comunitară, pe lângă Ministerul Justiției a fost instituit Centrul de Armonizare a Legislației.

Prin urmare, consfințirea în Legea fundamentală a (i) stabilirii de către Parlament prin lege organică a aderării la tratatele constitutive ale Uniunii Europene și la actele de revizuire a acestora; precum și (ii) prioritatea acestor tratate și a normelor juridice cu caracter obligatoriu ale Uniunii Europene față de dispozițiile contrare din legile interne, reprezintă un demers politico-juridic argumentat, fundamentat inclusiv pe următoarele acte ale Curții Constituționale: Hotărârea nr. 24/2014, Avizul nr.1/2024 și (nu în ultimul rând) Hotărârea nr.24/2024 cu privire la confirmarea rezultatelor referendumului republican constituțional din 20 octombrie 2024.

5.7. Cu toate acestea, urmare a alegațiilor și declarațiilor indicate și descrise în punctele 2-3 din prezenta sesizare, atât în spațiul public, cât și în rândul practicienilor sau funcționarilor de stat, au apărut diferite interpretări, percepții, precum și o serie de discuții controversate în raport cu acțiunile procedurale ce urmează să le întreprindă Republica Moldova în procesul de aderare, post-aderare, precum și primatul acquis-ului comunitar asupra cadrului normativ autohton.

E. CERINȚELE AUTORULUI SESIZĂRII

În contextul celor nominalizate supra și luând în calcul importanța interpretărilor asupra dispozițiilor constituționale, care comportă caracter oficial și obligatoriu pentru toți subiecții raporturilor juridice, solicităm respectuos Autorității de Jurisdicție Constituțională să admită prezenta sesizare spre examinare și să interpreteze prevederile de la articolele 60 alin.(1), 72 alin.(3) lit. p), coroborate cu normele de la articolul 140¹ din Constituția Republicii Moldova, prin prisma următoarelor aspecte:

- (i) se consideră încălcate normele din Constituție, dacă prin lege organică vor fi adoptate/ratificate actele ce vizează aderarea Republicii Moldova la tratatele constitutive ale Uniunii Europene și la actele de revizuire a acestor tratate ?
- (ii) este necesar și/sau obligatoriu ca actele de aderare la Uniunea Europeană să fie adoptate în cadrul unui referendum constituțional sau în Parlament cu o majoritate de cel puțin două treimi din voturile tuturor deputaților?
- (iii) în sensul prevederilor articolelor 72 alin.(3) lit. p) și 140¹ alin. (2) din Constituție, dacă după intrarea în vigoare pentru Republica Moldova a tratatelor constitutive și/sau a normelor juridice cu caracter obligatoriu ale Uniunii Europene, dispozițiile contrare din Constituția Republicii Moldova urmează a fi modificate doar printr-o lege constituțională, sau, în lipsa unei majorități constituționale, dispozițiile contrare din legile autohtone în raport cu cele ale acquis-ului comunitar, ar putea fi ajustate/modificate inclusiv printr-o lege organică?

F. Declarația și semnătura autorului sesizării

Declar pe onoare că datele și informațiile indicate în prezenta sesizare sunt exacte și veridice.

Digitally signed by Plîngău Dinu
Date: 2025.12.24 10:39:41 EET
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova
MOLDOVA EUROPEANĂ

